

Ur-Baptistisk Pingst brev 151

Sant om F.O. Nilsson

I detta infobrev hänvisar jag till UR/Sveriges Radio Bildningsbyrå och avsnittet "tänka mot strömmen: F.O. Nilsson – väckelserebellen". Programmet om den förste baptistpredikanten i Sverige, är klart hörvärt med sina historiska axplock om Nilsson och baptismens framväxt – räknat från det första (av vad vi känner till) baptisdopet i september 1848.

Men i samma andetag som jag rekommenderar kulturprogrammet, kan jag inte undvika att också peka på sådant i det som saknar historiskt belägg. Och då tänker jag inte i första hand på, det som blir en del av programmets slutkläm: att med baptismen "föddes" demokratin som ett socialt och politiskt fenomen i Sverige. För även om det i ett avsnitt inom den profana Bildningsbyrå kan framställas så, var detta inte drivkraften hos F.O. Nilsson eller hos övriga baptister i dopväckelsens begynnelse. Nej, det var studier i Bibeln om tro och dop som tände en apostolisk läro- och frihetseld. Demokrati i all ära, fast den kan också diskuteras i vissa lägen, men det var inte ens ett av målen med den ursprungliga baptismen – då den bröt mot Staten och Kyrkans konventikellag och spädbarnsbegjutning.

Det är beskrivningen av hur det gick för F.O. Nilsson, efter förföljelsen och landsförvisningen som programmets historik fallerar. Att Nilsson någon gång mellan 1865-1868, börjar anamma en slags "unitarism" (Jesus är inte Gud), om det råder det ingen tvekan. Men sant är inte att baptistpastorn avslutade sitt liv i denna falska lära om gudomligheten. Och jag kommer nu att låta baptisternas eget historiematerial komma till tals, genom att citera ur den gedigna krönikan i ord och bild från 1948: "Svensk baptism genom 100 år". I löpande text citerar jag allt på sidan 161 i krönikan:

"I HAMN EFTER STORMIG SEGLATS

F.O. Nilsson, den förste baptistpredikanten i Sverige, dog i Houston, Minnesota, U.S.A., den 21 okt. 1881. Därmed var ett verksamt och växlingsrikt liv fullbordat. Fredrik Olaus Nilsson föddes på Vendelsö, Halland, den 28 juli 1809. Vid 18 års ålder blev han sjöman. Under vistelse i Amerika blev han omvänd och slöt sig till metodismen. Efter återkomsten till hemlandet 1839 blev han bekant med Georg Scott (metodistpastor, min anm.) och anställdes genom dennes bemedling som traktat- och sjömansmissionär i Göteborg. Sommaren 1847 förenade han sig (genom ett troendedop den 1 augusti 1847, min anm.)

med baptistförsamlingen i Hamburg och blev sedan medlet till den första svenska baptistförsamlingens bildande den 21 sept. 1848 (Borakulla gård nära Vallersvik i Halland, min anm.). För sin baptistiska tro och verksamhet blev han 1850 dömd till landsförvisning (nådeansökan avslogs, min anm.). Efter ett kort uppehåll i Danmark reste han 1853 till Amerika (där han var med och byggde församlingar i "svenskbygder", samt erhöll amerikanskt medborgarskap, min anm.). Därifrån återvände han 1860, och inlade (en andra sådan, min anm.) nådeansökan till konung Karl XV. Hans ansökan blev bifallen, och han bosatte sig på nytt i Göteborg, där han 1861 var med om att bilda Göteborgs (officiella, men anm.) baptistförsamling. Inom denna verkade han till 1868, då han efter mycken tvekan reste till Amerika för att predika evangelium bland sina landsmän.

(F.O. Nilsson var tidvis så sjuk fysiskt och psykiskt, att han inte kunde delta i verksamheten. Det får bedömas som sviter efter de många och svåra förföljelser han hade fått utstå för sin radikala tro, men troligtvis också för att han efter hemkomsten till Sverige, inte längre var efterfrågad av den svenska baptismens nya ledare. Flera gånger framförde han önskemål till församlingen i Göteborg om att få avgå som dess föreståndare, men församlingen kände sig så med tacksamhet sammanvuxen med honom, att man inte ville godta hans uppsägelse. Men till slut gick ändå Nilssons bestämda önskan igenom. I slutet av 1868 reste makarna Fredrik och Sofia Ulrika Nilsson från Göteborg till Amerika och bosatte sig i Houston, Minnesota, min anm.).

Tre omdömen

‘Under den sista tiden, Nilsson var i Sverige, fick han genomen viss broder se en skrift, nyligen utgiven och riktad mot Kristi gudom. I denna skrift refererades ofta till Theodor Parker. Detta uppväckte hans nyfikenhet, och han beslöt att läsa boken för sig själv. Parkers klyftiga, fastän falska framställningar mot treenigheten voro så snärjande för Nilsson, att han blev något förbryllad. - - - Detta tvivel följde honom även till Amerika, där han slutligen kom att meddela andra något om sina själsstrider. Detta fostrade genast misstankar mot honom hos många - -.’ *Dr Frank Peterson, Minneapolis. Minn. U.S.A., i brev till Jacob Byström.*

‘Broder F.O. Nilsson föreföll mycket trevlig som umgängesmänsk och fortsatte att vara predikant i Houstons svenska baptistförsamlingar ett par tre år eller så. Emedan han var en gammal man och jag ung, kände jag mig icke riktigt fri (föraktfullt beteende mot den gamle "martyren" anser jag, som sökte

”försoning” och broderskap med den unga generationen, min anm.) att inlåta mig i några djupare andliga samtal med honom.´ *John Ongman.*

´Enligt vad pappa (bror till F.O. Nilsson, min anm.) berättade, var han nitisk, djärv och företagsam, och han lyckades både enskilt och offentligt i att leda syndare till Kristus. Det sades att på sista tiden slets han av tvivel på en del bibliska sanningar, men hans brev utmärkte sig alltid för en kristlig anda. Kort före sin död sade han till pappa: ´Jag tror på Fadern, Sonen och den helige Ande. Det 53:dje kapitlet hos profeten Esaias är min försoningslära.´ *F.O. Nilsson, Turlock, California, om sin farbror Fredrik Olaus Nilsson.*

F.O. Nilssons sista brev

´Har tänkt på eder i New Sweden. Hur är det med verksamheten sedan så många år har utflyttat. Och hur har du det på gamla dar. För min del har det ej varit så bra, ty kroppshyddan är bräcklig, dock tror jag att Herren kommer med förlossning, har haft stora frestelser att övergiva allt vad religion är. Men Herren är trofast, och låter oss icke frestas över förmågan. Hos honom är nåd och kärlek. Jesus Christum är mitt enda hopp, på den klippan vill jag vila, som frälst mig. Herren hjälpe mig till sist. Den tillgivne broder *F.O. Nilsson.*´

(Detta brev skrevs fyra dagar före uppbrottet till en vän, Gustaf Oscar Schillerström i New Sweden, Iowa. F.O. Nilsson hade varit med om att organisera en baptistförsamling där den 23 maj 1854. Brevet hittades omkring år 1930 i adressatens (Gustaf Oscars) svenska bibel av A.G. Lagerqvist.) *J. Byström: En frikyrklig banbrytare. L.E. Ahlström: Swedish Baptist Work in Iowa, s. 110-124, 340-385.*”

Men som sagt, programmet på Bildningsbyrån om F.O. Nilsson och uppkomsten av baptsismen i Sverige, är klart värd att lyssna till – trots de båda bristerna.

Sigvard Svärd